'יציאת אירופה' – 'אקסודוס–47' – President Warfield
"נתיב הייסורים" - חלק שני - מחיפה להמבורג

הפעלת מדיניות ה- Refoulment - החזרה כפויה לארץ המוצא
מרישומי מטה 'המוסד לעליה ב' בפאריס-1947[1]

ליקט, ערך והוסיף הערות [בסוגריים]: יהודה בן-צור

חלקו הראשון של "הנתיב" מכסה את התקופה מרכישת האוניה בארה"ב בתאריך 30.1.47 עד יציאתה מצרפת לעבר חופי ארץ-ישראל בתאריך 11.7.47.
הערה: אין ביומן רישומים על מהלך ההפלגה מה- 11.7 ועד הקרב עם הצי הבריטי כעבור שבוע, ב- 18.7 (על קטע זה נכתבו ספרים רבים). רק ב-17.7 טרחו הבריטים לדווח למשרד החוץ האיטלקי, שהאוניה הפליגה ב- 11.7 מנמל סט עם 5.000 נוסעים יהודים.

להלן 4 רישומים שנרשמו במטה 'המוסד' בימי ההפלגה ארצה:
11.7.47 – 'שמשון' [זהר אלי, 'גדעוני'] ('ליאונרד' [איטליה]): "נמסר לו להקים קשר עם 'הנשיא' [כינוי האוניה], אין לו ההסכם [הנתונים ליצירת קשר האלחוט] אולם יעשה כל מאמץ".
12.7.47 – 'רודי' [שמריה צמרת, מנהל שלוחת 'המוסד' במרסיי]: "שאלתי למספר אנשי 'הנשיא' ['אקסודוס 47']. סבור 4,7 [4,700]. אף אחד אינו יודע בדיוק. אתמול [בשעה] 20.00 הודיעו מ'הנשיא' שהכול בסדר, היציבות מצוינת. המשחיתה ממשיכה ללוות. ניסתה לדבר עם 'הנשיא' ולא ענו. לעת עתה רק מלווה במרחק 5 מיל. הקימו קשר עם 'ליאונרד'.
13.7.47 – 'רודי': "מאתמול בערב יש לו ידיעה מ'הנשיא' שהכול בסדר. נוסע במהירות של 13 מ. [1 מייל = 1 קשר]. מלווה ע"י משחיתה ואווירון". 15.7.47 – 'רודי': " 'הנשיא' מאז הודיע שקשור עם 'ארנון' ['המוסד' בארץ] – אין ידיעות ממנו [במרסיי]".
19.7.47 – 'דניאלה' ('בנימין') [אחד מכינויי עדה סרני, מאיטליה]: "אברהם נ.[כנראה זכאי] ו'הבנימינים' [פועלי המספנה האיטלקים] הגיעו [בחזרה מצרפת, מעבודתם בהכנת 'הנשיא'] בשלום".

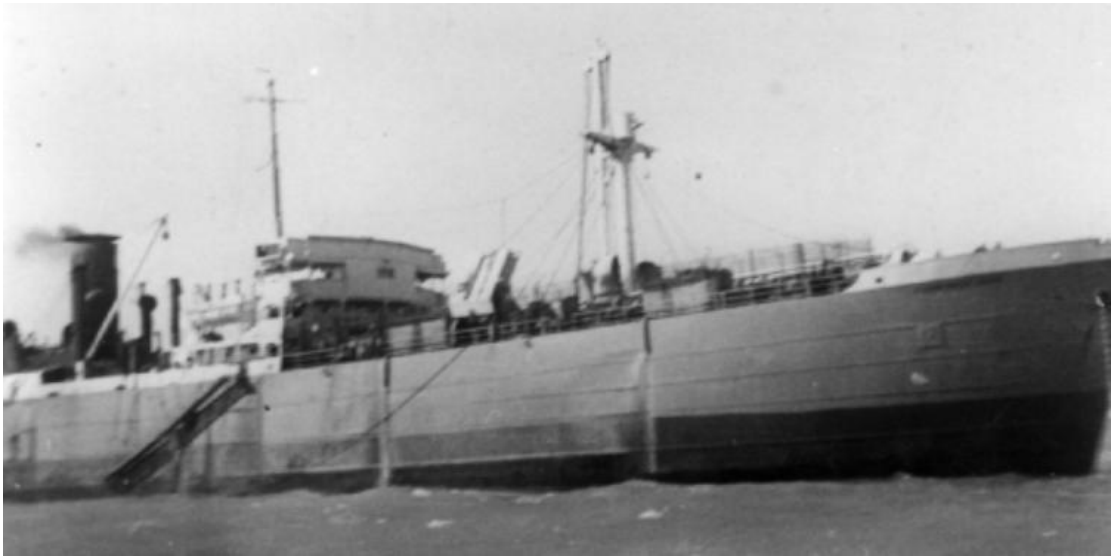

אחת מאוניות הגרוש הבריטיות ששימשו להחזרת המעפילים לגרמניה

20.7.47 – ג'ו [בוקסנבוים, מפעילי 'המוסד' בארה"ב] - ניו-יורק: " 'דני' [שינד זאב, פעיל 'המוסד' בארה"ב] אינו בעיר... דבר 'הנשיא' [ההחלטה בדבר החזרת מעפילי 'אקסודוס 47' לאירופה] גרם להתרגשות רבה אצלם [בארה"ב]. חברינו יפרסמו את הדבר שם לטובתנו.

[1]. זאב וניה הדרי, 'המוסד לעליה ב' - יומן המבצעים – פאריס 1947, הוצ' אוניברסיטת ב-ג בנגב.

מבקשים להתקשר עם הארץ ולבקש ידיעות על 'הנהגים' [הצוות האמריקני]... שנסעו ב'נשיא'
".

'אקסודוס 47' נתפשה על יד הצי הבריטי יומיים קודם לכן ב- 18 ליולי 1947. במהלך הקרב, נהרגו שלושה, William-Bill Bernstein יהודי אמריקני ששרת כקצין השני ושני המעפילים, מרדכי בומשטיין וצבי יעקובוביץ [2] .

21.7.47 – "העיתונות מודיעה כי שלוש אניות אנגליות מובילות את 4.500 הפליטים של 'הנשיא' – חזרה לצרפת [במסגרת מדיניות ה- Refoulment, שננקטה, לראשונה, כנגד אוניה זו]". המלווים שליוו את המעפילים באוניות הגרוש:

	אונית הגרוש	מלווי 'אקסודוס'	מלווים ש"הצטרפו" בצרפת
1[3]	Runny Mede Park	"מירי" צבי כצנלסון	'סקנדי'-אבנר גלעד - עד 31/7. ?
2[4]	Empire Rival	מיכה פרי, סימה שמוקלר	אליעזר לימון, אלחנן ישי - 4-5/8
3[5]	Ocean Vigour	-	מאיר שורץ הצטרף ב- 8/8.

22.7.47 – 'ברג' [גינזברג, גזבר 'המוסד' בז'נבה] מפי 'דני' [זאב שינד, בארה"ב]: "... מכינים הפגנות מחר בניו-יורק". 'דני': "נפגש עם מורגנטאו [הבן]. ההוא נפגש עם שר החיצון. ילכו לבית הלבן. התנועה הציונית לא עשתה הרבה בשטח הגבה על 'הנשיא', יש טפול בצירים [חברי קונגרס/סנאט] מהבתים. יש הרבה בעיתונות. אסיפה פומבית בעוד ימים. דיבר עם הרב סילבר שהיה בישיבת ההנהלה. סילבר ילך מחר לציר הצרפתי. המצב הוא שאין מי שיקבל אותנו בבית הלבן. מסרתי על צורך בתוליגרמות [מברקים] מהסוכנות והקונגרס היהודי לראש הממשלה פה".

22.7.47 - יוסף א. [מי זה ?] ('בנימין' [איטליה]): "בעתונות מודיעים שיש הסכם בין האויבים [הבריטים] ואנשי 'בנימין' (גם כמובן 'קסוטא' [צרפת, פאריס]) – לגבי החזרת מעפילים, אם יחזירום מארצו. היו אסיפות פומביות של מחאה, הוכרז על צום...". הצרפתים הביעו נכונות לקלוט את המעפילים בתנאי שהירידה מהאוניה לא תיכפה עליהם.

23.7.47 - בוטקובסקי מהסוכנות [היהודית בצרפת]: "מוסר שאתמול בישיבת הפדרציה הציונית... הוחלט לעשות אסיפת-עם מחר בערב ולרכז מספר גדול של יהודים על החוף...".

23.7.47 – 'רודי' – ניצה: "מוסר שהתקשרו עם הפרפקט [המושל הצרפתי] של כל האזור והלה הבטיח להודיע לפדרציה [הציונית] מיד כשיקבל ידיעה על בוא הכלים של 'המנוולים' [אוניות הגרוש של הבריטים]... מסרנו לו את החלטת הממשלה [הצרפתית] ושעליו לשלוח 2-3 ח"ח [חוליות חלוץ ?] לס' [נמל סט]...".

23.7.47 – אבי [שורץ, שעמד להחליף את שמריה צמרת] – 'סידני' [מרסיי]: "הודענו לו על החלטת הממשלה [הצרפתית] והוראות לשלוח מיד 2-3 ח"ח [?] לס' ולעמוד על המשמר בכל המקומות...". בשלב זה לא היה ברור לאיזה נמל צרפתי יופנו אוניות הגירוש. 'המוסד' הקים 'חפ"ק נייד' בחוף הצרפתי, בראשות וניה הדרי, יד ימינו של שאול אביגור, שמריה צמרת ואבי שורץ וכן רוכזו במקום כל ימאי הפלי"ם בצרפת, בפיקודו של ניסן לויתן.

24.7.47 – 'דני' [זאב שינד בארה"ב]: "לפי בקשתו של 'דני', "הצעיר" [בנו של מורגנטאו] היה בבית הלבן ודיבר עם הנשיא. חזר אתמול בערב הבטיח לעשות גם עוד כמה צעדים. בבית הלבן נאמר לו שבמידה שהצרפתים יתנהגו באופן עצמאי כלפי 'המנוולים' זה יקל על הבית הלבן לעשות יותר. הצעיר נפגש אתמול בערב עם אשת המיניסטר [איזה שר ?] שנמצאת אצלו ומסר לה על השיחה עם הנשיא [האמריקני]. היא ביקרה אצל הציר הצרפתי. צריך להבטיח בכל מחיר שהאנשים לא ירדו [מהאוניות]. הידידים שלנו מחכים לזה, בכדי שיוכלו להגביר את לחצם.

לאט דעת הקהל והעיתונות מתרכזת-מתלקחת מסביב לעניין זה של 'הנשיא'. מורגנטאו כתב מאמר בעיתון חשוב בוושינגטון – מאמר לא ציוני – אך עיקר עמדתו "בל יישלח יהודי חזרה לאירופה"... מהארץ שואלים אם להעביר את הגופה של האמריקאי [Bill

---

[2]. ספר הפלמ"ח, כרך א' עמ' 709 .
[3]. אונית הדגל של אוניות הגירוש – רופא הצלב האדום הבכיר, ד"ר מרטי.
[4]. רופא הצלב האדום, שוויצרי, ד"ר מישל דורט, על האוניה מה-17.8.
[5]. רופא הצלב האדום, שוויצרי, ד"ר ארוין ווילדי, על האוניה מה-17.8.

Bernstein, שהוכה למוות בעת ההשתלטות על 'אקסודוס'] לארה"ב. הוא מתנגד כי, ראשית לא מוציאים גופה יהודית מהארץ; שנית לא תהיה הפגנה חשובה [6] ".

25.7.47 – שרה - ליאון [מי זו ?]: "וניה בקש למסור: הוא והכומר [אלכסנדר גלסברג, ממוצא יהודי. סייע רבות ל'מוסד'[7]] יבואו חזרה לפריז בשעה 11.00. היו אצל פ. ['פרחי', אנדרה בלומל, עו"ד יהודי-צרפתי שהיה מנכ"ל משרדו של ליאון בלום בהיותו ראש הממשלה. מבכירי הקהילה היהודית בצרפת, שסייע רבות ל'מוסד'] וקבלו ממנו מכתב לשלטון הפנימי לא לערוך חקירות. חוץ מזה מכתב לפקיד [משרד] הפנים, שיקבל עליו את הנהלת העסק בכלים [באוניות הגרוש]. ידפיסו שאלונים שיתנו לחתום לכל נוסע. הכלים ינועו ביום שני בבקר שעה 3.00 לווילפראנש".

26.7.47 – אבי: "וניה צלצל ל'סידני' והודיע: "שאיש [משרד] הפנים [הצרפתי] שנמצא אתו, התקשר עם הפרפקט [מושל המחוז] מ'סידני', וזה האחרון הודיע שהכלים של 'המנוולים' יגיעו עוד הלילה ולא מחר... צריך להתקשר עם 'פרחי' ולהודיע לו על זאת. 'פרחי' אוכל ארוחת צהריים עם נשיא המדינה [הצרפתי] ב-3".

26.7.47 – 'רודי'-'יוליק' [ברגינסקי, פעיל 'המוסד']: "אנשי שלומנו יהודים בקרו אצל הפרפקט ורצו לדעת פרטים. אמר שאולי זה יהיה הערב, אבל סרב לקרוא בשם הנמל. 'רודי' מבקש לזרז את 'פרחי' שיבוא כי יכול להיות מאוחר. ישלח איש לנמל שנקרא בעתונות – לואי [?]. יחזיקו אנשים [כאמור, ממאגר המלווים של ימאי הפלי"ם בצרפת] בכל המקומות כי יכול להיות שהכלים יגיעו אחד אחד למקומות [נמלים] שונים".

26.7.47 –'בית-אורן' [מפרץ ביון?] – 'חושי' [גייסמר חנן, פעיל 'המוסד'] – 'יוליק': "היום באו ומסרו ל'צפונית' ['מדינת היהודים'] הודעה שהיא מוחרמת ע"י השלטונות והנימוק: היא שייכת לאותה החברה ששייך 'הנשיא' ['אקסודוס 47']. 'הנשיא' עבר על החוק ביציאתו [מנמל סט] והטילו עליו ועל חברתו קנס 10 מיליון פרנק...".

26.7.47 – 'סידני'-'רודי'-וניה [הדרי "ירד" מהמטה בפאריס למרסיי]: "הכלים יבואו ביום שני בבוקר כנראה לפורט-דה-בוק...".

27.7.47 – הדרי [במרסיי]: "יתכן שהמקום יהיה 'סידני', כי ב- Port B. אין די מים [עמוקים]. דורש למצוא מלווים שילוו את הספינות כשתפלגנה". הכוונה להחדיר מלווים נוספים לאוניות הגירוש הבריטיות.

27.7.47 – 'רודי' (סודר [מה סודר ?]): "האוניות נושאות הפליטים תגענה ביום ג' ב-3-4 בבוקר. בישיבה השתתף גם ב"כ "המנוולים". ברור שחושבים להוריד [את המעפילים] בכוח מתוך קנוניה עם המקומיים הנתונים להשפעת אנשי החוץ [משרד החוץ הצרפתי] ו"המנוולים" [ככל הנראה מדובר בישיבת תיאום מוקדמת ביוזמת הבריטים בעניין הורדת המעפילים לחוף]. כנראה שהאוניות לא תגענה לרציף. כנראה לא יסכימו גם להגשת עזרה או אוכל לאוניות. דורשים תוספת צעירים לעזרה (סודר)". אכן, ימאי הפלי"ם בצרפת, בפקודו של ניסן לויתן, רוכזו ע"מ לסייע במשימת התנגדות המעפילים להורדתם בחופי צרפת.

28.7.47 – הדרי [לשאול בפאריס]: "המצב חמור ביותר. "המנוולים" זרקו שמועה שנקלטה ע"י המקומיים, שהמעפילים עומדים לרדת מרצונם הטוב. השתפנים [אנשי משרד החוץ הצרפתי] מתנגדים לעמדותיו (מסיבות הומאניות). ב"כ [משרד] החוץ הסית את המשטרה. יש חשש ש'פרחי' לא יוכל לעלות על הכלי. דורש אנשים לעזרה (הבטחתי שהדבר סודר). יש סכנה ש"המנוולים" יכריחו [להוריד את המעפילים מאוניות הגרוש] והמקומיים יסתכלו ולא יתערבו". בנוסף לימאי הפלי"ם, ביקש וניה תגבורת של פעילי 'המוסד'.

28.7.47 – 'רודי': "המנוול" הראשי [בוין, שר החוץ הבריטי] הגיע במשחיתה. ב"כ [משרד] החוץ [הצרפתי] ייפגש אתו. יש רושם ש"המנוולים" לא ירשו לעלות [לאוניות הגרוש] לאיש, מחוץ לאלה ההכרחיים לפי דעתם".

28.7.47 – גדעון ר. [מי זה ?]: "ב"כ הצלב האדום במרסיי קיבל פקודה מהמרכז בז'נבה – להגיש דו"ח מפורט על מה שיקרה".

---

[6]. ביל נקבר בחיפה והונצח בספר 'יזכור'. רק לאחרונה- ב- 2005- הוא הוכר כימאי הפלי"ם והונצח ברשימת חללי הפלי"ם ב'שורת הנופלים' של הפלמ"ח וכן באתר הפלי"ם.

[7]. הכומר הוכר לאחרונה כ'חסיד אומות העולם', למרות מוצאו היהודי (הכומר הוא בן-דוד של אביו של האלוף יוסף גבע ז"ל).

28.7.47 – 'רודי': "מסרתי לו על המצב. רק הערב יסיימו קביעת כל הסידורים. כנראה שאפשר יהיה לשלוח 4 תורגמנים [הכוונה להעלות לאוניות כמה מאנשי 'המוסד'] לעזרת המשטרה המקומית ואולי גם עזרה ראשונה [רפואית] תוכל לעלות. 'הנבלים' [הבריטים] הגישו מחאה על תכן ההודעה [הצרפתית] למעפילים".

28.7.47 – 'רודי': "אין חדש מיוחד. מקווים שתורגמנים ועזרה א' יוכלו לעלות עם 'פרחי' על הכלי [אונית הגרוש]".

29.7.47 – 'רודי': "מתפלא, אך עד 07.30 טרם הופיעו האוניות ואצלם הכול מוכן ב-Port de B. תחת לחץ 'הנבלים' שינו המקומיים את הנוסח לרעה" [נוסח הפנייה למעפילים לרדת בצרפת "שונה אמנם לרעה, אך הנוסח שונה שנית לטובה"]. "הנבלים" מודיעים בתקיפות שכולם מוכרחים לרדת. הסדר הוא, כפי שמוסרים, שיעלו קודם כל ב"כ הפרפקטורה, 'פרחי' וב"כ [משרדי] הפנים, החוץ והבריאות. יקריאו הנוסח 3 פעמים בצרפתית, עברית אח"כ תעלה המשטרה וישאלו כל אחד אם רצונו לרדת".

29.7.47 - 'רודי': "אין עדיין אישור מה קרה על הכלי השני. נתברר שבראשון כבאחרים [3 אוניות גרוש] תנאים קשים ביותר. צפיפות איומה. הזנה רעה. הצרפתים מזועזעים. הפרפקט לקח לסיור את כל העיתונאים".

29.7.47 – משה ג. [גלבוע] ('עפרי') [צ'כיה]: "קיבל את המברק על ויזה 'קסוטית' [צרפתית] לשלושה. הודעתיו לטפל בכל החיפזון בהשגת הויזות, אך את השלושה ישלח רק לאחר שיקבל הוראה מפורשת ממני [משאול אביגור]". הכוונה ל- 3 מחברי המשלחת הא"י לפסטיבל הנוער הדמוקרטי שנערך בפראג, אליעזר-'יוז'ק' לימון, אחיו של 'מוקה', מהשוה"צ, אלחנן ונחוצקר-ישי, ממפא"י ומשה גלבוע מ'הצופים', שנועדו לתגבר את מערך המלווים והיו אמורים להתחבר למעפילים ולחזק את רוח ההתנגדות לירידתם מהאוניות. שני הראשונים הגיעו והועלו לאחת האוניות ובמקום גלבוע הורה שאול למאיר שוורץ מ'אגודת ישראל', שעסק ב'מוסד' בעלייה ד', להשתתף במשימה ואף הוא הועלה לאוניה אחרת.

29.7.47 – 'רודי': "מודיע שעלו אנשים שלנו [ביניהם ימאי פלי"ם שהתחזו לרופאים] על אוניה אחת [Empire Rival בה היה מיכה פרין]. השלטונות הודיעו שהאנשים [המעפילים] יכולים לרדת ויקבלו אותם ברצון, אבל האנשים [בשלושת האוניות] הודיעו שהם לא ירדו. 'פרחי' עלה על האוניה ואתו וניה כמו מתרגם. אחרי הצהרים יעלו על שני הכלים האחרים".

29.7.47 – 'רודי': "מוסר פרטים: האוניות הגיעו ב- 08.30 בבוקר ואז עלו על הכלי ב"כ הפרפקט, החוץ, הפנים, 'פרחי' והכומר [אלכסנדר גלסברג]. אתם עלו המתרגמים שני החננ"ים [חנן גייסמר וחנן-'יעקובי' זוננבורן, פעילי 'המוסד'] וויניה. הם עלו לאוניה Runnymede, שבה נמצאים 1,700 איש. לראשונה הכניסו אותם למקום איפה שהיו 60 מעפילים. פגשו אותם ב"התקוה". ב"כ הפרפקט הקריא להם את ההצהרה. בחורה יצאה בשם כל הנוסעים והודיעה שהם מודים לצרפת על יחסה, אך הם לא מסכימים לרדת. דרכם, אך ורק לא"י – שם לחיות ושם למות – חיים, היא אמרה, לא נרד ! ואחרי זה הם עברו את כל המחסנים ובכל מקום חזר אותו הדבר. גם החולים מסרבים לרדת. המעפילים מספרים שבמשך כל הדרך לא נתנו להם לעלות על הספון לנשום אויר. מצב הרוח של האנשים קשה, אך איתן. 'פרחי' יצא מזועזע. אף אחד לא רצה לרדת".

חנן [גייסמר] כותב ל'רודי' שהתנאים בהם נמצאים האנשים איומים. הם פגשו את 'מירי' [צבי כצנלסון, אחד ממלווי 'אקסודוס 47']. המעפילים דורשים שיבוא אליהם נציג של האקסקוטיבה או של ההסתדרות הציונית ובמקרה של גירוש חדש, שיסעו אתם רופאים משלנו – יהודים. לפי דעת הרופאים שלנו במצב כזה הילדים יהיו בסכנה תוך שבועיים. לדעת 'רודי' צריך לעשות לחץ גדול על השלטונות הצרפתיים על מנת לחסל את המצב ולהודע מהאנגלים שיצאו ויגמרו עם המצב שמסכן את חיי ובריאות האנשים. בשעה 3 יעלו על האוניה השנייה והשלישית [Ocean Vigour]. בשעה 6 ישנה פגישה עם העיתונאים. התשובה השלילית מפי המעפילים הופיעה כבר בכל העיתונות המקומית בהדגשה שהמעפילים הודיעו – שלא ירדו חיים מהאוניות אלא רק לא"י. מתארים את האוניות האנגליות כבתי סוהר שטות".

29.7.47 – 'רודי': "מודיע אין עוד ידיעות נוספות. מדגיש, צריך עכשיו לעשות לחץ מדיני גדול על הצרפתים שיודיעו לאנגלים שיגמרו עם העניין ושיחזירו אותם לאן שיורידו אותם סופית, על-מנת למנוע אסונות מיותרים בייחוד של ילדים. יכול להיות גם חשש שתחת לחץ

"המנוולים", הצרפתים יכולים להחליט לא לתת רישיון הפלגה לאוניות של האנגלים, כי אין להם רישיון להוביל אנשים בתנאים כאלה. לא חושב שרצוי לפנות לצלב האדום, כי זה יכול רק לגרום לדחיות נוספות ודרישות מצד הצלב האדום ולהוריד אותם מסיבות הומאניות".

29.7.47 – 'רודי': "בשעה 3 אותה המשלחת כמו בבוקר יצאה לאוניה השנייה, אך האוניה התחילה להתרחק עד שעה 5-5.30 הם לא הצליחו לעלות על האוניה. ההתנהגות הזאת של האנגלים מוזרה מאד, כאילו הם מתחמקים ולא רוצים שהצרפתים יעלו על הכלים. הרבה מאד עיתונאים ניסו לעלות ולא נתנו להם, אז הם ניגשו בסירות, בקרבת האוניה, היו מזועזעים אפילו מזה מה שהספיקו לראות מהחוץ מבלי להיות בפנים. רבים בכו. כולם רותחים על התנהגות 'המנוולים'. אף הקונסול הבריטי וב"כ מיוחד שבא מלונדון מזועזעים ממצב הכלים והאנשים בתוכם. ב"כ הצלב האדום דורש לעלות על הכלי ואף הוא עדיין לא מצליח לעלות.

אנשים שלנו [ימאי הפלי"ם] התקשרו ברמקול עם האוניה השנייה. ברור ששמעו אותם. מהאוניה ענו "שלום וחזק". מנסים להתקשר גם עם האוניה השלישית, אך היא עומדת רחוק כ- 8 מיל מהחוף. ינסו להתקשר אתה גם במשך הלילה. 'רודי' נתן הוראות לאנשינו לא להתפזר ולהישאר במקום. הוא שלח ממרסיי מכוניות עם שמיכות ואוכל. ינסו במשך כל הלילה לעמוד בקשר עם האוניות. בקשר לשמועה שפורסמה ע"י עיתונים אחדים שיש באוניה 1 10 מתים – 'מירי' [המלווה] מודיע – שזה לא נכון. לאוניה ה- 1 נתנו מים. את המים שלנו שהוכנו בבקבוקים "המנוולים" לא הסכימו לקבל.

וניה נשאר כל הזמן (עד שעה 5 אחה"צ) על האוניה 1 וטרם ירד. זה במקצת פוגם במערכת הקשרים. 'רודי' הודיע לאבי [שורץ] להתקשר עם הכומר ו'פרחי' ולכוון אותם שידרשו מהצרפתים להודיע לאנגלים שיחסלו את המצב ויסתלקו בכדי לא לגרום לאסונות בייחוד אצל הילדים. השיחה [הטלפונית] הופסקה באמצע".

29.7.47 – 'רודי': "כל העיתונאים מזועזעים, אפילו "הנבלים" מתביישים. הסבל רב מהחום. חלוקת האנשים בכלים לפי אחד העיתונים:

האוניות	מס' מעפילים	ילדים	נשים	גברים
1. R-M	1,799	516	654	629
2. E-R	1,594	443	550	601
3. O-V	955	405	259	291
	4,348			

הערה: מס' המעפילים הרשמי בעת תפישת 'אקסודוס 47' היה – 4,530.

29.7.47 – 'רודי'-הדרי [דו"ח משותף מהשטח לשאול במטה בפאריס]: "האנשים בשלושת הכלים עמדו במבחן באופן יוצא מן הכלל. בשירה ובגאווה דחו את ההצעה. בכל אחד מהכלים, גם מבלי ש...ידעו מה נעשה באחרים. ב- 20.00 נגמר הביקור. המנהלים [צ"ל 'המנוולים' ?] רצו לדחות הביקור בכלים השני והשלישי ועל כן האוניות ניסו להתרחק. שכז' הקומוסיה [מה זה ?] עלתה וראתה מה שראתה. התנאים בכלים איומים ונוראים: צפיפות. מחנק, מזון ומים במידה בלתי-מספקת. העיתונאים זועפים על המצב באוניות".

30.7.47- 'יערי' [ירבלום, ממנהיגי הקהילה היהודית בצרפת]: "האנגלים דורשים מהמקומיים סודות [צ"ל אסדות. האוניות הבריטיות עגנו מחוץ לנמל והכלים היו דרושים להם להורדת המעפילים]. מחר יחליטו על כך בפאריס. 'פרחי' יחזור מחר-מחרתיים. הכומר יישאר. סה"כ ירדו 6 אנשים [מעפילים]".

30.7.47 – 'דניאלה' [עדה סרני, באיטליה. נרשם ביומן ע"י שאול]: "מסרתי לה על המצב ועל התכונה שיש לארגן במקרה שאנשי 'הנשיא' יובאו ל'בנימין' [איטליה]."

30.7.47 – 'רודי': "המנוולים" כאן – כפי שמוסרים – דורשים מהמקומיים אסדות והם יעשו את היתר [יורידו את המעפילים לחוף]. 'פרחי' מוכן לנסוע מחר לבירת "המנוולים"... [ללונדון] ואם יש צורך גם ל'דני' [לארה"ב]". במקרה שכן יש לדאוג לכרטיסים. מבקש לאסוף 5 קומפלטים של כל העיתונים (עבור 'פרחי'). הייתה פגישת עיתונאים בריטים עם הנספח הבריטי לעיתונות, הלה הודיע: א. חושב שנעשתה שגיאה בכל העסק. ב. המקומיים אינם משחקים את המשחק עם האנגלים. ג. הזכיר את הרם-קול שלנו ["נערי הפלי"ם" הקיפו בסירות את אוניות הגרוש ועודדו את המעפילים ברמקולים]. ד. אינו מסכים שהתנאים על הכלים בלתי-אנושיים, הם רק בלתי-נוחים.

ברור מכל מקום שהכלים יהיו כאן עוד אילו ימים. זקוקים לפחם ובינתיים גם יתברר המצב. יש להיות מוכנים גם להפתעות. כמובן שמצבנו כלפי המקומיים טוב יותר. יש להתקשר עם C.G.T. ['האיגוד המקצועי הצרפתי'], שהפועלים לא ישתפו פעולה בהורדת אונס. הדרי יצא הערב, אולי לפאריס, גם 'פרחי'.

30.7.47 – 'רודי': "עכשיו מתקיימת פגישה בפרפקטורה [הממשל המחוזי]. טרם נסתיימה. יש שמועות שיפליגו. הדרי מציע שאווירון יטוס ובו עיתונאים".

30.7.47 – 'רודי': " 'המנוולים' מתנהגים בנבזות. על כלי אחד לא הניחו להעלות צרכי עזרה ראשונה. מחזיקים האנשים למטה [במחסן, בטן האוניה] כאילו הכוונה לאנוס אותם לרדת [מהאוניה] ע"י סבל. אוכל נתנו להעלות במידה מצומצמת."

30.7.47 – 'רודי': " 'פרחי' לא יצא הערב גם הדרי לא יצא הערב [לפאריס]. הועדה ישבה מ- 10 עד 17.00 וטרם גמרו את הדו"ח לממשלה [הצרפתית] המרכזית. איש [משרד] החוץ גורם הרבה צרות בניסוח הדו"ח. העלו לאוניות אוכל ומים. ירדו כ- 10 חולים. מצב רוח המעפילים עלה בגלל זה שמרגישים שמטפלים בהם."

31.7.47 – 'רודי': "אין כל חדש בקשר ל'נשיא'. הידיעות על ירידת רבים מהכלים, מוגזמות... יודיע מחר אם כדאי להביא את 3 האנשים [שליחי המפלגות] מ"עופרי" [מפראג] בקשר [לליווי] ל'נשיא' .

31.7.47 – 'רודי' (ע"י ב.י. [קיצור כינוי של שאול אביגור, 'בן-יהודה',]) : " 'פרחי' יוצא מחר באווירון ויתראה כאן [בפאריס] עם כמה אנשים. הדרי יצא הלילה ברכבת. איש הפנים ר. [רוסו, נציג משרד הפנים] והכומר [גלסברג] נשארו. מצב רוח לא רע. יש קשר עם האנשים. ירדו כמה עשרות. מעלים אוכל, מים ופחם. 'המנוולים' עשו ניסיונות להחמיר את המשטר [היחס למעפילים] אך לא הצליחו".

31.7.47 – הדרי: " 'פרחי' יצא באווירון. וניה יוצא הלילה ברכבת. איש [משרד] הפנים יישאר עם הכומר. מצב רוח המעפילים לא רע למרות החום. יש קשר אתם. ירדו כ- 30 נפש (בהם חולים...) מעלים אוכל, מים ופחם. היו ניסיונות להחמיר במשטר. הסתדרו. מעלים על הכלים את 'שמיר' [נחום כרמלי-ברנשטיין] ניסן [לויתן] ועוד אחד [יתכן שאול ביבר]. מציע שיביאו אנשי תעודות [איזה ?] ינסו להעלותם [ניסן עלה לצרכי קשר עם מיכה פרי ולא ע"מ להפליג עם האוניות. בעקבות קשר זה הועבר חומר נפץ לידי מיכה] ".

1.8.47 – 'אבינועם' ('סידני') [אברהם אבישי, פעיל 'המוסד', במרסיי]: "נמסר לו על צאת שלושת בחורי פראג [גלבוע, יוז'ק ואלחנן]. מודיע: נתקבלה ידיעה ששני ב"כ הצלב האדום הבינ"ל יוצאים הלילה מגנף ל'סידני' עם כל מיני אספקה. בוטל האיסור על עליית רופאים יהודים. האנשים על הכלים ערומים ובלויים. יש לדאוג להבאת הלבשה (חולצות ומכנסיים). דו"ח על כל הנעשה מטעם הפרפקט של 'סידני' (?) עבור פ. ['פרחי'] יישלח הלילה אלינו ע"י שליח מיוחד".

1.8.47 – 'רודי': "אין חדשות מיוחדות. יש הרושם ש"המנוולים" מתכוונים לעייף את האנשים וע"י כך לאלצם לרדת. אינם מרשים להביא אוכל ורפואות. אינם מחלקים את האוכל שמצליחים להכניס לספינות וכו'. 'רודי' מציע שיעשה לחץ על הצרפתים, שידרשו הפלגת הספינות לאחר שיש הוכחה ברורה שהאנשים אינם יורדים".

1.8.47 – 'רודי': "וניה יצא אמש. "המנוולים" רוצים להלאות האנשים עד שירדו. מקצצים במזון, לא נותנים הטפול הרפואי הדרוש. החלו להקשות בענייני מתורגמנים. את חנן ר. ועוד פסלו. יש הערכות שונות על כוח סבלם של האנשים. חסרים יודעי צרפתית ומארגנים. היום בצהרים ירדו עוד כמה אנשים. מוש' [מויש פרלמן, יליד אנגליה, דובר 'המוסד לעליה ב'] יישאר עד הסוף. מלחמת עצבים. המקומיים מראים סימני חולשה לגבי 'המנוולים', הכרח שהמקומיים יודיעו ל'מנוולים', שהעסק כאן נסתיים. הכרחיים מזומנים לקנות אנשי 'השחור'[8] [כסף מזומן לקניות ע"י נציגי הג'וינט]".

1.8.47 – 'פניני' [יתכן מויש פרלמן]: "נמסר לו כי הדרישה של [משרד] הפנים אל [משרד] החוץ להוציא את הכלים [לשלח את האוניות] לאחר שכבר הוכיחו שאין האנשים יורדים וכי ע"י החזקתם משתפים פעולה עם האויב – דרישה זו תישלח רק ביום ב'. לכן יש לעורר את

[8] . 'השחור', כינוי ל'ג'וינט', שבראשו עמד ד"ר יוסף שוורץ (שווארץ).

דעת הצבור לעובדה זו וכן להסביר לקהל כי מטרת האויב לטגן את האנשים [ע"י אחזקתם בצפיפות רבה במחסני האוניות העשויות מברזל, בעיצומו של הקיץ] עד שיאלצו לרדת".

2.8.47 – 'רודי' [נכתב ביומן ע"י שאול]: "היה תמול (!) בפורט ד. ב. [נמל פורט דה-בוק]. המצב לא כ"כ רע. אולם קשה לדעת כמה זמן יחזיקו מעמד. קבלנו פתקאות משלושת הכלים ובהן הודעות שהכול בסדר. מסבות שבת התקיימו. בשניים מהכלים דברו על המקום אליו יובלו. באחד המקומות הזכירו את כרתים. בשני אמרו שיובילום אל מחוץ לים התיכון. היו קשיים להעלות רופאים יהודיים. מקווה שיתגברו על הקשיים. שאלת הבריאות – חמורה. ל- 2 כלים לא דרוש פחם כלל. לשלישי כן. אך אין זו שאלה. עד מלטה יספיק פחם גם לו. מסרתי ל'רודי', שההודעה מ'המנוולים' לאנגלים תעובד (?) רק ביום ב'. [סמן השאלה במקור. קשור כנראה להודעה הנ"ל של 'פניני' מה- 1.8]. "

2.8.47 – 'רודי': "...רופא מצלב האדום הבינ"ל מגנף הגיע ל'סידני' ופנה לקונסוליה [הבריטית] לקבל רישיון ביקור בכלים. היום צריכים להגיע עוד שניים – אתם אספקה לכלים".

2.8.47 – 'דני' [בארה"ב]: "...בעניין 'הנשיא' – נעשה מעט מאוד. אין בטחון גם אם יעשו יותר. 'דני' יגיע הנה [לצרפת] ביום ג'. ג'ו [בוקסנבוים] ממלא מקומו וירכז העניינים... נמסר לו להעביר 30 גד' ['גדול' = 1,000 $] ל'רודי' ועוד 5 – לכפר גלעדי [יתכן ל'אגמי', חבר כפר גלעדי, הממונה על עניני 'המוסד לעליה ב' ברומניה]".

2.8.47 – 'רודי': "יש שינוי לטובה. כנראה ש"המנוולים" התייאשו מלשבור רוחם של המעפילים. יש הקלות במשטר. מניחים להעלות אוכל לרופאים. מצב הרוח בין המעפילים הוטב. במשך היום ירד רק אחד. הגיעו שלושה רופאים מהצלב האדום הבינ"ל."

3.8.47 – " 'המנוולים' מקבלים כבר פחם, אוכל ורפואות".

3.8.47 – 'רודי': "ל'מנוולים' אין הוראה לזוז מחר. ובכלל לא ידוע אם יזוזו ומתי... 'השחור' [ארגון הג'וינט] יספק אוכל רק מחר ומחרתיים ארוחת בוקר. אח"כ כאילו נתן הוראה להפסיק ההספקה. אין לסמוך על האוכל של המקומיים. ביום ג' תינתן ארה"צ ע"י המקומיים ולארוחת הערב ביום ג' אין סדור. יש, אפוא, ללחוץ על 'שחור' שלא יפסיק הכלכלה אחרת עלולה להישבר רוח האנשים. אנשי הצלב האדום ילוו את האנשים לכל אשר ייסעו, אך בתורת רופאים ולא משקיפים. על 2 כלים פתחו בתי ספר לילדים ל- 250 ילד. את האנשים שהגיעו מפראג – מנסים להעלות [לאוניות]. יתכן שלשם השגת פחם ייסעו הכלים ל'סידני' [מרסיי]".

4.8.47 – 'סידני' (הכומר): "המקומיים הציעו ל'מנוולים' פחם, אולם אלה הודיעו שאין להם הוראה לקבל ואינם מוכנים לזוז".

4.8.47 – "ברג" מביתו [גינזברג, גזבר 'המוסד' מז'נבה]: "מסרתי לו העניינים הכספיים ועל מצב אנשי 'הנשיא' פה".

4.8.47 – 'רודי'-'יוליק' [ברגינסקי, פעיל 'המוסד']- 'סידני': "בררתי שאלת סוכנים של 'נשיא'. ימציא כל התעודות הקשורות עם יציאתו של 'הנשיא' ". קרוב לוודאי שמדובר בהתחשבנות עם סוכני האוניות שטיפלו מטעם 'המוסד' באספקה לאוניות.

4.8.47 – שיחה עם 'רודי': "אין שום תכונה ליציאת הכלים. המצב כרגיל. העלו 2 [יוז'ק ואלחנן] מ– 3 [לאוניות] ומקווים להעלות השלישי (מבאי פראג [גלבוע לא הגיע]). דואג לענייני כלכלת האנשים והמצב בכללו. הודעתיו המצב כאן".

5.8.47 – 'רודי': "אין כל חדש". לתזכורת: חלפו 18 ימים מאז הקרב על ספוני 'אקסודוס 47' ו- 7 ימים מאז הופעת אוניות הגרוש לחופי צרפת. חרף התנאים הקשים, מרבית המעפילים סרבו לרדת.

6.8.47 – 'רודי': "אחד משלושת הכלים הגיע ל'סידני' לקבל פחם".

7.8.47 – 'רודי': "כלי אחד לקח פחם וחזר. מחכים היום לשני הנותרים שיבואו לקחת פחם. יש חשש של [מחלת] אדמת על אחד הכלים. הרופאים עוד יבדקו, אולם האנשים הודיעו שלא ירדו. מצב הרוחות בינתיים טוב".

7.8.47 – 'רודי': "כלי שני לוקח פחם – מעלים אוכל על הספינות. 'עבדיה' מסייר סביב הספינות [ידוע שמשה סנה סייר סביב האוניות ויתכן שהכוונה אליו]. נתגלו כמה מקרי אדמת".

7.8.47 - 'רודי': "יש ידיעה שקרו 2 מקרי אדמת על האוניות. ב"כ הצלב האדום אומר שחושב שיש להוריד כל האנשים, 'רודי' חושש שינצלו המקרים האלה ללחץ עלינו להוריד האנשים. מצב הרוח בכלים בסדר. 'עבדיה' סובב בסירה סביב הכלים. הצליח קצת לשוחח עם האנשים. חובר כרוז [ע"מ להחדירו לכלים])".

8.847 – 'אנדרה' [אבי שורץ, מחליפו המיועד של 'רודי', שמריה צמרת במרסיי], 'סידני': "הרופא השוויצרי מצלב האדום גילה רק מקרה אחד של אדמת ודרש להוריד את כל הילדים. רופאי 'אוזה' [רופאים ממשלתיים ?] התנגדו נמרצות, כי המקרה הוא קל, כי יש בכלי איזולטור, כי היו מקרים דומים בדרך הנה והילדים נרפאו באיזולטור. נמסר לאנדרה לקבל הצהרה מרופאי 'אוזה' על המצב הסניטארי בכלים והודעה מהם שאם יאריכו הכלים את שהותם, טבעי הוא כי עלולות לפרוץ מחלות ואז הן גם עלולות להתפשט על אדמת צרפת". לנוכח התנגדות המעפילים לרדת מרצונם וסירוב הצרפתים להורדה בכפיה, נחשדו הבריטים, בצדק, שהם משהים את החלטתם להוריד את המעפילים במקום אחר, בתקווה שהמעפילים יישברו בשל התנאים הקשים. יתכן גם, שהבריטים הופתעו מההתנגדות הפרנקו-יהודית ולא הכינו - עדיין - מקום אלטרנטיבי.

8.8.47 – 'רודי': "מתברר שיש מקרה אחד של מחלה וזו לא אדמת, אלא גרדת. משני הרופאים של 'אוזה', אחד חולה והשני אינו יכול לתת שום הצהרה מבלי שיקבל הוראה מהמרכז בפריז".

8.8.47 – 'רודי': "הכלי השלישי הגיע [למרסיי] ומקבל פחם. מחר שלושת הכלים למעשה מוכנים להפלגה".

8.8.47 – 'רודי': "כל הרופאים עם הרופא הממשלתי (? Caille), שהגיע מהבירה רוצים להיוועד בכדי להחליט על הודעתם [למשרד] הפנים".

9.8.47 – 'רודי': "הספינה השלישית העמיסה פחם ומחכים שתחזור לפורט דה בוק. המצב – תיקו. בכ' מחלקת הבריאות המרכזית מפאריס עומד להגיע. הכינו את הקרקע אצל הצרפתים המקומיים. יציעו לסדר בידוד עבור המקרה הבודד של המחלה. ר. [רוסו, נציג משרד הפנים] יודע המצב. מקווים שמזה לא תצמח תקלה. מבקש לגייס דעת העיתונות. עד היום עלו [לאוניות] 2 פרגאים [השניים, יוז'ק ואלחנן שבאו מפראג, הצליחו – בנפרד - לעלות. לאותה אוניה והופתעו כשמצאו בה את מיכה פרי וסימה שמוקלר, ממלווי 'אקסודוס 47'], ימאי [פלי"ם] אחד (חלש [הכוונה ל'סקנדי-אבנר גלעד, שעלה לאוניה השנייה ופגש בה את 'מירי', אף הוא ממלווי 'אקסודוס 47'. חולשתו העיקרית, אי-ידיעת אידיש ואכן לאחר זמן מה, הוא ירד בחוף צרפת]) ואיש האגודה ['אגודת ישראל', מאיר שורץ, שעלה לאוניה השלישית]. סיכמנו שאת הפרגאי השלישי [משה גלבוע מהצופים] ישלחו בהקדם ארצה".

10.8.47 – 'סידני': "ר. [רוסו, נציג משרד הפנים] מוכרח לחזור הלילה. הכומר יוצא מחר ל'סידני'. 2 חולי האדמת ירדו. המשחיתה המלווה את הספינות תבוא לקחת פחם רק ביום ה', כך שעד אז לא תפלגנה. אין מרשים יותר לאנשי ה-Interaide [מה זה ?] לעלות על הכלים".

10.8.47 – 'רודי': "ר. [רוסו] נוסע הלילה. גם פישר [לימים, שגריר ישראל בצרפת]. סבור שהכומר או וניה חייבים לבוא. המשח' [המשחתת הבריטית] המלווה את כלי המעפילים [אוניות הגרוש] – הודיע שהעמיס פחמים רק ביום ה'. הרושם שאינם מתכוננים עוד ליציאה. מפריעים לב"כ הצרפתים לעלות על הכלים לבקר חלוקת מזון".

10.8.47 – אבי ('סידני'): "הרופא שהיה אתמול על האוניה רוצה להשפיע על החולים שירדו (ישנם 6 חולים)".

10.8.47 – 'רודי': "אין חדש. פקטור [מי זו ?] חוזרת. התרשמה חזק. הרופא שבא מפריס רגז על הטרסק [מהומה] שעשה בקשר עם החולים. הפרופ' הודיע בשום אופן לא להוריד החולים בכוח".

11.8.47 – 'רודי': "ירד גשם – הוקל קצת מבחינת החום, אולם האנשים נרטבו כהוגן. המשפחה עם התינוק החולה ירדה, אך הנערה בת ה- 17 סירבה לרדת. מזריקים לילדים זריקות נגד אדמת. מצב רוח לא רע".

11.8.47 – חנן – 'סידני' – 'יוליק': "דרושים בגדים לילדים ולנשים, בפרט ההרות. לגברים לכה"פ תחתונים, כי לא החליפו במשך חודש. דרושות מגבות והספקה קטנה. יש מצד הדז'וינט קשיים ידועים בהגשת האוכל. מבקש אינטרבנציה במוסדות היהודים הכלליים. מעריך שהתוכנית המיני מלית תעלה בשניים 'גדולים' [אלפיים $]".

12.8.47 – 'נגבי' [כינויו של חנן גייסמר] ('סידני'): "הרופאים השוויצרים קבלו הודעה ממפקדי האוניות שיהיו מוכנים לנסיעה ביום ששי".

13.8.47 – 'רודי': "מצב רוח האנשים יורד. התחילו לקנות בגדים – לפי החשבון זה יעלה 11/4 ג"ג [ככל הנראה, 1,250 $]. דורש פניה מידית ל'שחור' [ג'וינט]. הגוי [למי הכוונה ?] מוסר כי היום בשעה 15.00 תהיה פגישה בין-מיניסטריונית בעניין 'הנשיא' ביוזמת מיניסטריון הבריאות. מטעם [משרד] הפנים יהיה ר. [רוסו]".

14.8.47 – 'רודי': "ב"כ 'המנוולים' והפרס-אטשה [נספח עיתונות] מודיעים כי כפי הנראה הספינות לא תפלגנה לפני סוף השבוע הבא... קבלו מלבושים מאנשי 'השחור'. תוצאת הפגישה הבין-מיניסטריונית מאתמול – לדרוש מאנשי [משרד] החוץ יציאה מהירה של הכלים".

15.8.47 – מ'יער'-'פרח' [עוה"ד ירבלום ובלומל] (מינכן): "מסרתי לו על המצב. יתקשר טלפונית כעבור יומיים-שלושה ואם יהיה הכרח יחזור. ישגר טלגרמות בעניין 'הנשיא' בשמו ובשם הפליטים לראש [כנראה נשיא צרפת], לגרומבך [מי זה ?] ולקונגרס".

15.8.47 – 'רודי': "ירד גשם – על אחד הכלים חגגו חתונה. [וכעבור שעה]: "יורד גשם. תמול(!) הייתה חתונה באחת האוניות. יש אילו קשיים בהגשת אוכל. יתגברו עליהם. הכומר יוצא הערב".

17.8.47 – 'רודי': "העניינים לא ביותר טובים. על אחד הכלים [איזה ?] פרצה תגרה בין המעפילים. החיילים [הבריטיים] הרביצו מכות והורידו האנשים למטה. החיילים על הכלי הזה הופיעו מזוינים. כנראה שהסיבה היא שקבוצה קטנה רוצה לרדת. אחד ירד והציבור ליווהו בקריאות בוז. החיילים פגעו אגב הקטטה באשה הרה.

'רודי' חושש שהאנשים לא יוכלו לשאת זמן רב. דורשים בכל תוקף להכריז שביתת רעב ולו ליום אחד. על אחד הכלים החליטו לעשות זאת. בינתיים נדחה הדבר כי היום אין עיתונים ושום פרסום לא יינתן לכך. גם עניין ההספקה לא כ"כ בסדר. הצרפתים אינם מספקים בסדר את אשר הם מבטיחים. תמיד חסר משהו מצדם. איש 'השחור' [ג'וינט] הוא פקידון קטן החושש להחליט דבר על דעת עצמו. עומד על עיקרון של הוצאת 50.000 פר"צ [פרנק צרפתי] ליום. המו"מ אתו מטריד וגוזל שעות (סיפרתי ל'רודי' על מו"מ... עם אנשי 'השחור' כאן). היו מקרי מחלה, אך אין התפתחות נוספת. הגשם לא העלה מצב הרוח. היום יפה. 'המנוולים' הפיצו נוסח מברק שכאילו הגיע מפאג"י מהארץ. המברק אינו קורא ישרות לרדת, אך מכוון להרפות רוח האנשים. המעפילים אינם מאמינים באוטנטיות של המברק (הבטחתי לשאול בארץ ובינתיים דרשתי להכחיש)".

18.8.47 – 'רודי': "השביתה תתחיל בצהריים". [וכעבור חצי שעה]: "לאיש הפרפקטורה לא הרשו מטעם [משרד] החוץ לעלות על הכלים – מבקש שפ. ['פרחי', בלומל] יתקשר עם פזיס [מבכירי משרד הפנים, שסייע למפעל ההעפלה] הנמצא בבנדול ומבקש שיכנס לעניין".

18.8.47 – 'רודי': "הסירות שהובילו אוכל לספינות – הוחזרו ע"י האנשים עם הכרזות בכתב על שביתה של יום אחד (כלי אחד – 24 שעות) ועם בקשה להודיע על כך לפרפקט ולעיתונות. כן נתבקש הפרפקט לבקר על הספינות".

18.8.47 – 'רודי': "ראב מהפדרציה (או 'אוזה') הלך למ"מ הפרפקט (הפרפקט טרם נכנס לעבודה) וביקש לעלות על הספינות ולדרוש מהאנשים להפסיק את השביתה מטעמי בריאות. הבטיח לעשות הכול בכדי לעלות על הכלי הערב.

18.8.47 – 'רודי': "ממחר בצהרים תוכרז שביתת רעב עד מחרתיים בבקר. שביתת אזהרה. מכתב ייכתב מכל אחת מהאוניות לפרפקט בבקשה להעבירו לראש הממשלה. במכתבים ייאמר לערך: "אנו מודיעים לך שהכרזנו על שביתת רעב לאות מחאה על מעצרנו במים הצרפתים. אנו מודים לצרפת על אדיבותה ונכונותה לקבלנו, אך חוזרים שההחלטה שקיבלנו לפני שלושה שבועות לא לרדת בחוף אירופה רק התחזקה. אנו חיים בתנאים בלתי-אנושיים והגשמים הפכו את התנאים ללא נשוא. וזאת לאחר כל מה שעבר עלינו במחנות. אנו משוכנעים שהמשך הסבל הזה אינו לרצון הממשלה הצרפתית. אך הסבל הולך ונמשך. אנו דורשים שהבריטים יוציאונו מכאן ויחזירונו ארצה".

מוש' [פרלמן] יגייס את העיתונות וידאג לפרסום. אנשי הכלים דורשים שב"כ הממשלה המקומית יבקרו בכלים".

18.8.47 – ברל ל. [לוקר, ממנהיגי ההסתדרות הציונית באנגליה] : "יפנה שוב להרולד ל. [לאסקי, ממנהיגי הלייבור בבריטניה, שהיה מעורב גם ב"פרשת לה-ספציה" ב- 1946] ויתבע ביקורו בפורט דה-ב. ינסה לארגן כמה צדיקים שיפרסמו מכתב בעתונות".

19.8.47 – מוש' ('סידני'): "הכול היה בסדר. האנשים טובים וחזקים כולם השתתפו בשביתה. מוש' מסר ידיעות לכל הסוכנויות הטלגרפיות: רויטר, U.P.; AFP; A.P., דיילי הראלד. הסופרת של N.Y. Herald כתבה כתבה יפה. לעיתונאים לא הורשה לעלות. מהאוניות יטלגרפו ל- UNSC לבקרם".

19.8.47 – 'רודי': "לאיש הפרפקטורה לא הרשו מטעמי [משרד] החוץ לעלות על הכלים. מבקש שפ. [פאז'ס, משרד הפנים] יתקשר עם Colin [מי זה ?] הנמצא בבנדול ומבקש שיכנס לעניין".

19.8.47 – 'רודי': "הקושי בזה שאין מי שירכז את הגורמים הצרפתים[9], הכומר חסר מאוד. חלק מהצרפתים מושפע מהאינפורמציה הבריטית. לעומת זאת היה מוש' בפרפקטורה ושם מסרו לו שהייתה שביתה. אשר לביקור, יש שתי ידיעות סותרות: 1) שכאילו מ[משרד] החוץ מונעים את הביקור. 2) שמחכים לפרפקט שיחזור ויערוך את הביקור. יש אומרים שיחזור הערב ויש אומרים מחר. יש ללחוץ על פ. שידרוש מב"כ [משרד] הפנים לבקר ולהסתמך על דרישת האנשים על האוניות הדורשים ביקור. הם מצפים לכך ויש לעשות זאת כדי להרגיעם אחרת יאחזו באמצעים קיצוניים יותר".

20.8.47 – 'ברג': "מחר מגיעים באווירון של 'אווירון' שליחים מהארץ. רוצים לעצור את האווירון ולהשתמש בו לשליחת המשלחת לכלים בדרום [לאוניות הגרוש בפורט דה-בוק]. לינטון [נציג הסוכנות היהודית בלונדון] נשלח ע"י חברי ההנהלה במקום אל הנשיא הקודם [ויצמן] לבקשו שיתקשר עם ידידיו 'המנוולים' בעניין הכלים בדרום. פנו למ. [מורגנטאו, אצל 'דני', זאב שינד בארה"ב] (הגזבר לשעבר), שיתקשר עם אלמנת הנשיא [אלינור רוזוולט] ע"מ שגם היא תרים קולה בעניין זה".

20.8.47 – 'רודי': "הפרפקט טרם עלה על הכלים. יעלה כנראה מחר".

21.8.47 – 'ברג': "מסר לי [למטה 'המוסד' בפאריס] בעניין המבורג [נמל היעד להורדת המעפילים, אם הם לא ירדו בצרפת].

21.8.47 – [מהמטה ל] 'סידני': " 'ברג' מודיע, כי נתקבלה ידיעה מלונדון, על בקשתו של משרד המושבות מהסוכנות להודיע לאנשים, שירדו, אחרת יצאו תוך 24 שעות לגרמניה". [תגובת 'רודי' כעבור 4.5 שעות]: "בכל שלושת האוניות האנשים פה-אחד סרבו לרדת".

21.8.47 – 'ברג': "...מבקש למסור את דעתו לישיבה של [המטה] היום: לעשות ח' [חבלה. האם הכוונה לחבלה באחת מאוניות הגרוש ?]".

21.8.47 – 'רודי': "הפרפקט לא עלה. כל העולים ענו בשלילה. את האוכל הגישו ואולם לאנשים [ימאי הפלי"ם, שקיימו "קו" סירות לאוניות] לא הניחו לגשת לאוניות. ולפיכך לא היה קשר לכלים. מסדרים סירות עם רם-קולים להודיע לאנשים את הדרוש".

22.8.47 – 'רודי': "הכומר ור'. הגיעו. נשלחו שתי סירות עם רמקולים – אולם הספינות התחילו לצפצף [להפעיל סירנה] ומנעו מהאנשים את אפשרות קליטת ההודעות – עושים מאמצים להעביר פתקאות.

22.8.47 – 'רודי': "הדרי עלה על הכלים. לפי דעתו מלבד למעטים – האנשים לא ירדו. כן לא נראה שהכלים מוכנים להפלגה".

22.8.47 – 'אבינועם' [אברהם אבישי, פעיל 'המוסד']: "... הדרי מודיע כי כפי הנראה יועברו האנשים למחנה ליד ליבק. חושב שהירידה בהמבורג לא תעבור בלי שפיכת דמים. יש לדאוג שיהיו עיתונאים, רבנים ונציגים בבוא הכלים. אם לא יתנו לאלה לגשת, כדאי לדאוג שאווירון יחוג סביב הכלים בשעת הירידה. יש לו הרושם שהאנשים יתנגדו להורדה למרות זאת שהודיע להם בפירוש לא לעשות זאת. "הכומר" ור. [נציג משרד הפנים] נשארים עד מחר".

22.8.47 – 'רודי': "אין כל חדש מאז שעה 15.00 על הכלים". באותו יום, בשעה 18.00 פג תוקפו של האולטימאטום, שניתן למעפילים. זמן מה לאחר מכן, הפליגו שלושת אניות הגרוש לנמל המבורג. תקופת השהייה בחוף הצרפתי – 25 ימים.

27.8.47 – פינו- ציריך- 'בן-יהודה' [כינוי של שאול מאירוב-אביגור]: 'ארנסט' [יתכן והיה זה יוסף ברנשטיין, מזכיר המטה בפאריס ?] מחנן הגיע ליום אחד לציריך לברר אפשרויות ההגבה אצל חנן עם בוא 'האקסודוס' [ההערכות להגעת המעפילים להמבורג]".

5.9.47 – ארנסט – מינכן: "..'ארנסט' לכן לא ייסע להמבורג, אך ייסעו האחרים".

---

[9]. חלקם הגדול היה ככול הנראה ב- Vacancies "המקודש" בחודשי יולי-אוגוסט.

6.9.47 – 'אבינועם': "פינו: הגזבר גמר עם 'השחור' שייתן עוד 250 'ויזים גדולים' [250.000 $. 'ויז', שטר של $1.000, נגזר משמו של הרב הציוני סטפן וייז] לגמר חשבון 'הנשיא'. לדאוג שזה יסודר. 'השחור' חוזר לפריס, לע"ע לא הבטיח יותר, כי המצב הכספי של חברתו [הג'וינט] לא טוב...".

שלושה ימים לאחר מכן, ב- 9.9.1947, הגיעו שלושת האוניות לנמל המבורג.

תם [הרישום ביומן], אך לא נשלם סיפורם של המעפילים, שהוגלו חזרה לאדמת גרמניה.

British concentration camp Cyprus, 1946-48. Tzvi Ehrman

המעפילים, שהיו מוכנים להשלים עם מעצרם בקפריסין, לא היו מוכנים לחזור לגיא ההריגה באירופה. ארגון 'ההגנה' הבטיח למעפילי 'יציאת אירופה', שהוגלו לגרמניה להעלותם ארצה ב"תנאים משופרים" ואכן ניתנה להם עדיפות בעליה ד' – דרכונים מזויפים.

מאבק מעפילי 'אקסודוס 47' הכשיל את מדיניות ה-Refoulment. הבריטים נאלצו לזנוח מדיניות זו, שהנחילה להם מפלה בדעת הקהל, לרבות בבריטניה ולחזור ל"מדיניותם" הקודמת – המעצר בקפריסין. כ- 25,000 מעפילי 20 אניות, שנתפשו לאחר 'אקסודוס 47' ועד להכרזת העצמאות, הוגלו לקפריסין ומשם, דרכם ארצה הייתה קצרה .

אפילוג – **<u>דגל 'יציאת אירופה'</u>**

לאחר השלמת עריכת המסמך, הגיעו לידי ספיחים מעיזבונו של 'זקי', משה זקימוביץ, בהם מצאתי את העתק המברק הבא:

"מס' 39 9/3 [1949] "זקי" מ'המוסד': דגל יציאת אירופה תש"ז בתא רב החובל של 'גאולה'. מונדק או אריה גרטנר יודעים על כך. אנא העבירו למשרדנו בתל-אביב בהקדם".
בשולי המברק נכתב בכתב-יד : "הדגל הועבר ב'ירדנה' לארץ ע"י שמואל". <u>(-) 'מירי'</u>.

נספח: פענוח קודים

קוד	משמעות
אבינועם	אברהם אבישי, פעיל 'המוסד' בשוודיה-צרפת.
אגמי	אוורבוך משה, הממונה על שלוחת 'המוסד' ברומניה.
אורה	הספינה 'שיבת ציון' וכן 'הקטנה'.
אנדרה	אבי שורץ, הממונה על שלוחת המוסד בצרפת/מרסיי (החליף את 'רודי').
אלון	אחד מכינויי יהודה ארזי.
בית אורן	רומניה. וכן בורדו או ביון בצרפת
ברג	פינו גינזברג, גזבר 'המוסד' והרכש באירופה. ישב בז'נבה.
בן יהודה	ב. י. אחד מכינויי שאול מאירוב-אביגור. כינוי נוסף: אור.
בן- נון	בהרב יהושע, פעיל 'המוסד' בשוודיה, פורטוגל וצרפת.
בנימין	אחד מכינויי איטליה. כינוי נוסף – 'ליאונרד'.
ברוך	בולגריה.
הגוץ	סוכן אוניות ממוצא יווני, שהחכיר ל'מוסד' כלי שייט עוד לפני מלה"ע.
ג'ו	בוקסנבוים, פעיל 'המוסד' בארה"ב.
דני	זאב שינד, מבכירי 'המוסד', פעל בעיקר בארה"ב.
דניאלה	עדה סרני, הממונה על שלוחת 'המוסד' באיטליה. כינוי נוסף: קלר.
חומה	'י"ד חללי גשר א-זיו'
חושי	חנן גייסמר או חגי אבריאל, פעילי 'המוסד' בצרפת; וכן נמל סט.
חנן	מזכירות 'המוסד לעליה ב' בפאריס.
ח'	פיגוע, חבלה בחומרי נפץ.
יעקבי	חנן סוננבורן-עינור, פעיל 'המוסד' בצרפת.
יסער	זאב וניה הדרי-פומרנץ, עוזר בכיר של שאול אביגור (יוזם ומפרסם היומן).
יער פרח	'המוסד לעליה ב' בצרפת. הקוד הורכב מ"צרוף" שמות שני יהודים צרפתים, שסייעו בצורה פעילה ביותר ל"מוסד", בלומל (פרח) ויארבלום (יער).
כלי	הכוונה לכלי-שייט. אניות הגרוש כונו: כלים / אוניות / ספינות.
הכומר	הכומר אלכסנדר גלסברג ממוצא יהודי. חבר 'המאקי'. סייע רבות ל"מוסד" בצרפת. הוכר כ"חסיד אומות העולם".
ליאונרד	אחד מכינויי איטליה. כינוי נוסף – 'בנימין'.
מוש'	משה פרלמן, דובר "המוסד לעליה ב'".
מיכה	אפרים שולץ-שילה, פעיל 'המוסד' בצ'כיה וביתר ארצות הבלקן.
מירי	צבי כצנלסון, ימאי הפלי"ם, מלווה באקסודוס.
מיכאל	משה כרמיל-צ'רבינסקי, מזכיר 'המוסד' בת"א.
מנוולים	הבריטים. כנ"ל – מנובלים ונבלים.
המשקיף	העיתונאי הרביזיוניסטי, יוסף קלרמן, סייע להפלגת אוניות 'המוסד' מרומניה.
הנשיא	הכינוי התפעולי, להבדיל מהמבצעי, של President Warfield - 'אקסודוס 47'.
נהגים	חברי צוות אוניה.
סיטרא	הבולשת האיטלקית.
סילביה	ספרד.
סמרטוט	דגל אוניה. המשמעות: רישום האוניה במדינה בעלת הדגל.
סקנדי	אבנר גלעד, ימאי הפלי"ם. "שהה" על אחת מאוניות הגרוש בחוף הצרפתי.
עפרי	צ'כיה, פראג.
פרחי	אנדרה בלומל, עו"ד יהודי צרפתי. סייע רבות ל"מוסד לעליה ב'".
הפרפקט	מושל המחוז הצרפתי
רודי	שמריה צמרת, הממונה על שלוחת 'המוסד' בצרפת/מרסיי. הוחלף ע"י אבי שורץ.
ר.	רוסו, נציג משרד הפנים הצרפתי.
רימון	מקרסקו יצחק, מצנחני היישוב. פעיל 'המוסד' בבלקן.
שחור	"ג'וינט". נגזר משמו של ראש הארגון באירופה, ד"ר יוסף שוורץ (שווארץ).
השמן	סוכן אוניות ממוצא איטלקי שהחכיר ל'מוסד' כלי שייט.